

BERGEN
KOMMUNE

ÅRSPLAN 2023 – 2024

Sollien barnehage

Forord

Barnehagene i Bergen kommune utarbeider sine årsplaner i samsvar med kravene til årsplan slik de er beskrevet i barnehageloven og forskrifter. Ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver trådte i kraft fra 1.august 2017 og er en forskrift til barnehageloven.

Kvalitetsutviklingsplanen for kommunale barnehager 2018-2021 (23)

«Sammen for kvalitet – lek og læring» beskriver eiers lokale tilpasninger til rammeplanen og prioriteringer for gjeldende periode.

Hovedsatsningsområdet i kvalitetsutviklingsplanen er «Grunnlag for livslang læring i det 21. århundre». Planhierarkiet er synliggjort i modellen.

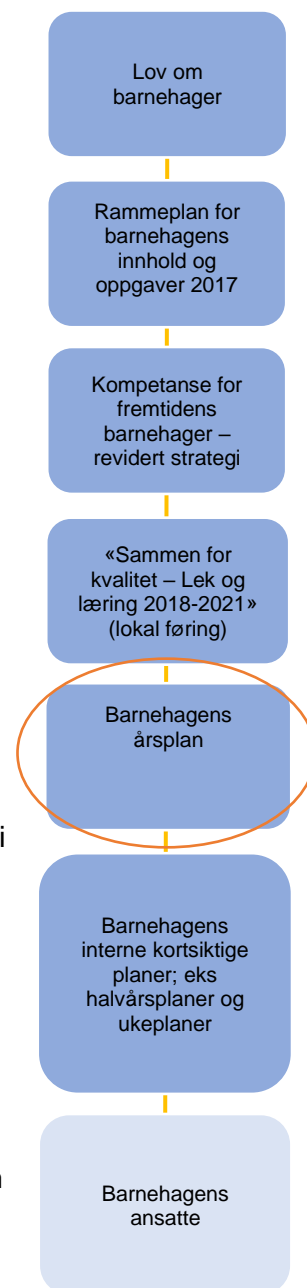
Årsplanverket til de kommunale barnehagene i Bergen kommune er delt i to:

- **Del en** beskriver mål og aktiviteter for årets satsinger og gir informasjon om hvordan disse følges opp, dokumenteres og vurderes. Årsplanen del en har et tidsperspektiv på 1 år og følger barnehageåret.
- **Del to** beskriver barnehagens satsninger og arbeid på et mer grunnleggende og generelt nivå. Årsplanens del to inneholder informasjon om hvordan barnehagen vil arbeide med danning gjennom omsorg, lek og læring for å fremme barns allsidige utvikling i samarbeid og forståelse med barns hjem. Videre redegjør barnehagen for hvordan det arbeides med progresjon i barnas pedagogiske tilbud gjennom hele barnehageløpet.

Som barnehageeier er vi ansvarlig for at barn i våre barnehager får en god start på et livslangt læringsløp. Godt planleggingsarbeid gjennom felles planmaler er utgangspunkt for utnyttelse av kollektiv kapasitet. Årsplanen utarbeides i samarbeid mellom barnehagens ansatte, barn og foreldre og danner grunnlag for pedagogisk innhold, aktiviteter og samhandling gjennom året. Årsplanen er et arbeidsredskap for personalet og dokumenterer barnehagens valg og begrunnelser. Årsplanen gir informasjon om barnehagens pedagogiske arbeid til myndighetsnivåene, barnehagens samarbeidspartnere og andre interesserte.

BERGEN KOMMUNE

Etat for barnehage

Innhold

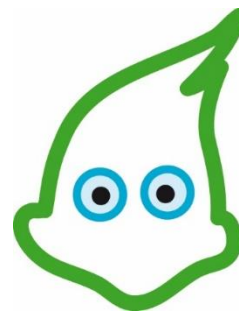
Figurligste	4
Visjon og mål	5
Visjon – En mangfoldig barnehage av høy kvalitet for alle barn	5
Verdier	5
Mål	5
1.0 Barnehagens innledning	6
1.1 Struktur og organisering	6
1.2 Metodevalg	6
1.3 Kjerneverdier	7
1.3.1 Ser barnet	7
1.3.2 Varme	8
1.3.3 Inkluderende	8
2.0 Livsmestring for det 21. århundre	9
– medvirkende barn i lek og læring	9
2.1 Tilknytning	9
2.2 Lek	10
2.3 Læring	10
2.4 Barns medvirkning	11
2.5 Vennskap og felleskap	11
2.6 Mangfold	11
3.0 Barnehagens tema/prosjekt	12
3.1 Fagområder	13
3.1.1 Språk som basiskompetanse	13
3.1.2 Matematisk kompetanse	14
3.2 Digitale verktøy	14
4.0 Barnehagen som lærende organisasjon	15
4.1 Barnehagens utviklingsarbeid	15
4.2 Dokumentasjon, vurdering og oppfølging	16
4.2.1 Dokumentasjon	16
4.2.2 Vurdering	17
4.2.3 Oppfølging	17
4.3 Barn og foreldres medvirkning i utviklingsarbeidet	17
I. Barnesyn og læringsyn	18

II.	Pedagogisk relasjonskompetanse	18
III.	Danning gjennom omsorg, lek og læring	19
IV.	Progresjon i barnehagens pedagogiske innhold	19
V.	Overganger	19
	a. Tilvenning i barnehagen	20
	b. Overganger og sammenheng innad i barnehagen	20
	c. Samarbeid og sammenheng med skolen	20
VI.	Foreldremedvirkning	21
VII.	Bærekraftig utvikling	21
VIII.	Psykososialt barnehagemiljø	22
IX.	Barns seksuelle helse	22

Figurligste

Figur 1	På tur til Utsikten, foto: Sollien barnehage	7
Figur 2	Ordsky om verdien ser barnet, fra prosessarbeid i personalgruppen	7
Figur 3	Ordsky om verdien varme, fra prosessarbeid i personalgruppen	8
Figur 4	Ordsky om verdien inkluderende, fra prosessarbeid i personalgruppen	8
Figur 5	Circler of Security	9
Figur 6	Utsikt fra Fløyen, foto: Sollien barnehage	12
Figur 7	Logo til Syngende barnehage	13
Figur 8	Bossbilen fanger mange blikk, foto: Sollien barnehage	14
Figur 9	Hvordan smaker snøen – egentlig, foto: Sollien barnehage	16
Figur 10	Mål og tiltaksplan etter kvalitetsoppfølging vår 2023	16
Figur 11	Fra planleggingsdagen i november 2022 - personalet prøver ut noen av aktivitetskortene vi har laget, foto: Sollien barnehage	17
Figur 12	Bærekraftsdimensjoner, Heggen et al.	21

Visjon og mål

Visjon – En mangfoldig barnehage av høy kvalitet for alle barn

I en mangfoldig barnehage av høy kvalitet skal barn få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter med utgangspunkt i egne forutsetninger og interesser.

Verdier

Det er utviklet et verdigrunnlag som skal sikre det enkelte barn trygghet, læring og utvikling i hverdagen. Verdigrunnlaget består av *varme, ser barnet og inkluderende*. Verdiene gir retning for det pedagogiske arbeidet og samhandlingen med barn og foresatte. Barnehagene beskriver i kapittel 1 hva de legger i disse verdiene.

Mål

Bergen kommune ønsker som eier å gi retning for de kommunale barnehagene gjennom målsettingen:

Livsmestring for det 21. århundre – medvirkende barn i lek og læring

Grunnlaget for trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd legges i tidlig barndom og barnehagen har en sentral plass i dette. Livsmestring handler også om å møte motstand, håndtere utfordringer og være utholdende. Våre barnehager skal kjennetegnes ved at barnet:

- Opplever vennskap og fellesskap
- Erfarer trygghet og tilknytning til personalet
- Opplever spenning og glede i variert lek
- Er aktivt og medskapende i lek og læring
- Bruker sin kreativitet og søker utfordringer i lek og læring
- Blir møtt på sine uttrykk, sin undring og utforskertrang
- Opplever en barndom preget av mangfold, likeverd og respekt
- Utvikler sin språkkompetanse og sin matematiske kompetanse

1.0 Barnehagens innledning

Sollien barnehage skal være en god barndomsarena der barna skal oppleve glede og trivsel. En plass der barna kan leke, lære, utvikle vennskap og ha det trygt og godt.

Barnehagen har en flott beliggenhet på Landås med lett tilkomst til skog, fjell, naturlekeplasser, fotballbane og akebakke. Vårt hovedsatsningsområde er uteliv/friluftsliv. Ved å ta i bruk naturen ønsker vi at barna skal få gode barndomsopplevelser knyttet til å leke i, bruke, ta vare på og utforske naturen.

Vi vektlegger en prosjektbasert tilnærming både i det direkte arbeidet med barna og med utviklingsarbeid i personalgruppen. Undring, nysgjerrighet, utforskning er viktige stikkord for arbeidet vårt. Vi er med i et deltakerorientert forskningssamarbeid med forskningssenteret BARNkunne ved Høgskulen på Vestlandet (HVL). Her deltar vi blant annet i BARNkunnens EX-PED-LAB-prosjekt. Dette er et prosjekt om hvordan bruk av verkstedsmetoden kan skape innovasjon i pedagogisk praksis i barnehage og barnehagelærerutdanning. Vi er også praksisbarnehage som tar imot barnehagelærerstudenter fra HVL hvert år.

1.1 Struktur og organisering

Barnehagen har to baser og ulike temarom. Småbarnsbasen Perle for barn i alder 0 – 3 år og basen Bruse for barn i alderen 3 – 6 år. Barna tilhører faste mindre grupper for å sikre tilhørighet og trygghet. Ved at gruppene veksler på å være inne eller ute, på tur eller i barnehagen, frigjøres god plass til lek og aktivitet for barna som er igjen i barnehagen.

1.2 Metodevalg

Sensitiveringsprogrammet International Child Development Programme (ICDP) har en sentral plass i vårt arbeid. ICDP er et allmennpedagogisk program der målsettingen er å understøtte omsorgskompetansen hos omsorgsgiver, og påvirke kvaliteten av kontakten og samspillet i relasjonen mellom barnet og omsorgsgiver. Ved å arbeide med de 8 temaene for godt samspill utvikles vår bevissthet på egen praksis og vår relasjonskompetanse. ICDP-huset er en visualisering av de viktigste elementene i samspillet mellom barn og omsorgsgivere. Ved å klikke på lenken kan du se en informasjonsfilm om ICDP-huset [Filmer – ICDP Norge](#).

Å utvikle en utforskende kultur er også noe vi vektlegger, både i det direkte arbeidet med barna og i arbeidet med å utvikle barnehagen som lærende organisasjon. Utforskning kan omtales som et modus å være i. Vi fortolker noen måter å være på som utforskende når vi forsøker å finne ut av noe gjennom å bruke sansene eller prøve ut en tanke eller en inspirasjon. Utforskning kan ha mange uttrykk og gi mange ulike erfaringer, kroppslige, verbale, musikalske, relasjonelle og de kan være rettet mot objekter, elementer, materiell, steder, natur og kultur (Ødegaard, 2021).

Kreativitet, utforskning, å kunne se ulike og nye perspektiv, problemløsning og samarbeid til felleskapets beste er kompetanse en verden i rask og stadig endring trenger og etterspør.

Figur 1 På tur til Utsikten, foto: Sollien barnehage

1.3 Kjerneverdier

«Verdiene gir retning for det pedagogiske arbeidet og samhandlingen med barn og foresatte.»

1.3.1 Ser barnet

«Vi ser det enkelte barns egenverdi. Barnet gis gode betingelser for læring og utvikling basert på vår anerkjennende væremåte.»

Figur 2 Ordsky om verdien ser barnet, fra prosessarbeid i personalgruppen

For oss betyr dette at vi:

- er tilstedeværende og anerkjennende voksne
- er nysgjerrige og viser interesse for barns initiativ og prosjekter
- ser barnet for den det er

1.3.2 Varme

«Vi gir barnet omsorg og trygghet. I møte med barn skal vår hjertevarme gi næring og vekstmulighet.»

Figur 3 Ordsky om verdien varme, fra prosessarbeid i personalgruppen

For oss betyr dette at vi:

- er trygge og raus omsorgspersoner
- viser at vi er glade i barna
- er vennlige og empatiske i møte med barn, foreldre og hverandre

1.3.3 Inkluderende

«Vi skaper gode relasjoner, der alle barn blir sett og bekreftet. Det enkelte barn skal oppleve gleden av å tilhøre små og store fellesskap.»

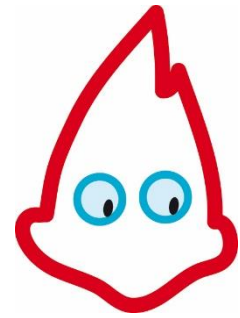

Figur 4 Ordsky om verdien inkluderende, fra prosessarbeid i personalgruppen

For oss betyr dette at vi:

- er aktive og deltakende voksne
- legger til rette for et inkluderende fellesskap
- legger til rette for og støtter opp om barns vennsforhold

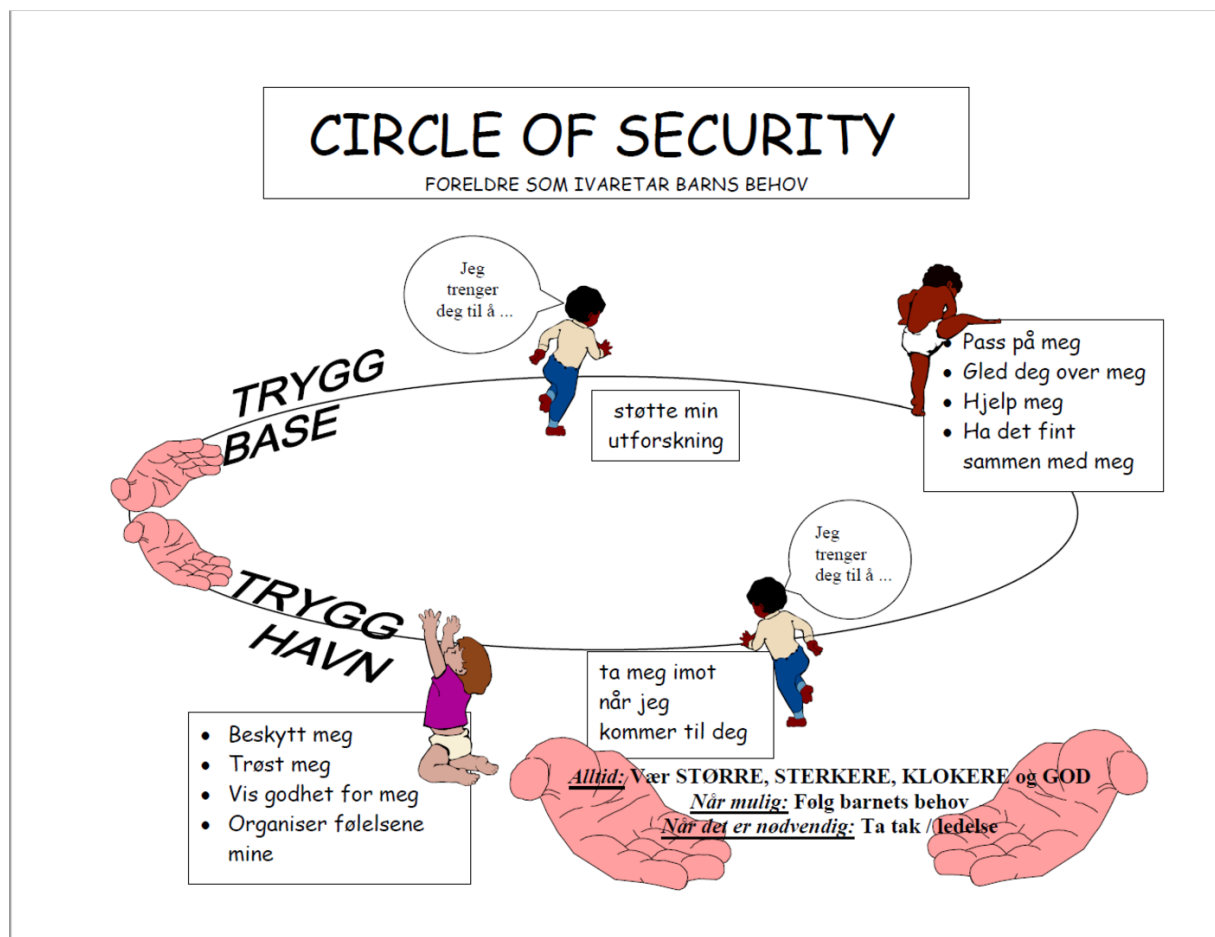
2.0 Livsmestring for det 21. århundre

– medvirkende barn i lek og læring

Barnehagens viktigste pedagogiske kvalitet ligger i relasjonen mellom personalet og barna og i relasjonen mellom barna. Barna i Sollien barnehage skal erfare at de er en del av et meningsfylt felleskap der de får mulighet til å leke, lære og utvikle seg.

2.1 Tilknytning

God omsorg er en forutsetning for barns trygghet og trivsel i barnehagen. God omsorg gir barna mulighet til å utvikle tillit til seg selv og andre. I arbeidet med tilknytning støtter vi oss på trygghets sirkelen.

Figur 5 Circle of Security

2.2 Lek

Barn leker for å ha det gøy og gjennom lek oppdager de verden. Lek er barnas primære arena for å uttrykke seg og lek er viktig for å etablere en god selvfølelse og følelse av mestring. Lek er ikke en bestemt aktivitet, men kjennetegnes av en indremotivert mental og kroppslig tilstand som vi kan bevege oss inn og ut av, alene eller sammen med andre. Det er nær sammenheng mellom lek, kreativitet, utforskning og estetisk aktivitet.

Leken har mange uttrykksformer og kan føre til forståelse og vennskap på tvers av alder, språklige og kulturelle ulikheter. Regelleker som følger et fast mønster kan være lettere å delta i enn rolleleken, som blant annet krever mer språklig kompetanse. Å få delta i lek og å få venner er viktig for barns trivsel i barnehagen. Lekefellesskapet legger grunnlag for barns vennskap med hverandre. På den andre siden kan utestenging i leken hindre vennskap og gode relasjoner.

Vår målsetting er at alle barn skal være inkludert og delta i gode lekefellesskap.

Kjennetegn:

- alle barn skal få erfaring med å bygge vennsksrelasjoner
- voksne skal ta initiativ til lek og aktivt bidra til at alle kommer inn i leken
- rom, tid og lekemateriale skal organiseres slik at det inspirerer til ulike typer lek
- voksne griper inn ved plaging og utestenging i lek

2.3 Læring

Barn lærer når de deltar sammen med andre i aktiviteter som gir dem mening. De lærer gjennom sanselige, kroppslige, kognitive og følelsesmessige opplevelser og erfaringer. Barn lærer når de observerer, imiterer, eksperimenterer, diskuterer, filosoferer, leker og utforsker alene og sammen med andre.

En vid og helhetlig forståelse av læring inkluderer bevissthet om at læring ikke bare skjer i perioden læring er fokusert (formelle situasjoner). Læring skjer også gjennom måten miljøet er organisert og i kommunikasjonen mellom barn og voksne, og mellom voksne. Vi vektlegger at alle barn skal utvikle tillit til sin egen evne til å lære, og at de opplever støtte for sin egen kreativitet, nysgjerrighet og utforskning. Utforskning kan ses på som et overbyggende begrep på lek, læring og danning (Ødegaard, 2021). Rike opplevelser i et mangfoldig miljø understøtter barns nysgjerrighet og undring.

Kjennetegn:

- alle barn skal oppleve støtte for egen kreativitet, nysgjerrighet og utforskning
- vi skal utvide barns erfaringer
- vi skal tilrettelegge for et stimulerende leke- og læringsmiljø, både inne, ute og på tur

2.4 Barns medvirkning

Barn skal ha mulighet til å ha innflytelse på eget liv. Dette er fastslått i barnehageloven og i FNs barnekonvensjon. Barn i barnehagealder viser hvordan de har det gjennom kroppslige og språklige uttrykksformer. Dette krever at vi er observante og lyttende. Vi voksne må ha nærhet til barna, lytte, samtale og observere. Sensitiveringsprogrammet ICDP (de åtte temaene for godt samspill) og kjerneverdiene til de kommunale barnehagene i Bergen hjelper oss i dette arbeidet.

Vår målsetting er at alle barn skal bli sett, hørt og verdsatt.

Kjennetegn:

- vi skal være sensitive for barns uttrykk og behov
- vise respekt for barns intensjoner og opplevelsesverden
- legge til rette for en god balanse mellom barns og voksnes prosjekter/tema

2.5 Vennskap og felleskap

I barnehagen arbeider vi for at alle, både barn og voksne skal oppleve en følelse av tilhørighet og felleskap. Å høre til er viktig for trygghet, trivsel og utvikling. For barn er lek en viktig inngangsport til vennskap og felleskap. Gjennom leken får barna utviklet egenskaper som turtaking, samspill, være lydhør og forhandling. Egenskaper som er viktig i utviklingen av sosial kompetanse og deltakelse i et demokratisk felleskap.

Kjennetegn:

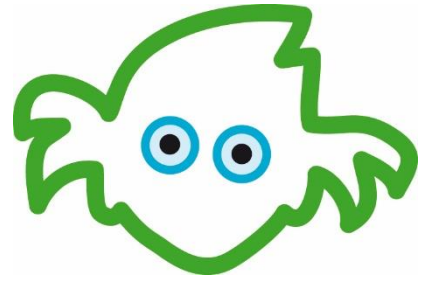
- alle skal erfare at de er betydningsfulle for felleskapet
- vi skal legge til rette for felles opplevelser, både i små og store grupper
- samtale om, og lage normer for samhandling

2.6 Mangfold

Barn dannes inn i et samfunn med etniske og kulturelle variasjoner. Evnen til å forholde seg til og bidra i dette mangfoldet blir en viktig del av barns utvikling. I barnehagen skal vi bruke mangfold som en ressurs og barna skal se og oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på. Alle barn er forskjellige, og vi arbeider for at barna skal få den støtten og tryggheten de trenger for å utvikle sin identitet. I løpet av høsten arbeider begge basene med temaet «Jeg er meg – min meg». I arbeidet med mangfold er den menigskapende og utvidende dialogen i ICDP en viktig retningsgiver for oss.

Kjennetegn:

- voksne som møter barn på deres undring og spørsmål
- likeverdighet i praksis
- voksne som er bevisst sin betydning som rollemodell

3.0 Barnehagens tema/prosjekt

Vi skal, som rammeplanen sier, ta utgangspunkt i barnas erfaringer, interesser, synspunkter og initiativ i barnehagens daglige arbeid og ved valg og gjennomføring av tema og prosjekter. Å oppdage, la seg påvirke og ha evne til å utvide/tilføre noe nytt i barnas små og store prosjekter er viktig i vårt pedagogiske arbeid. Som et av kjennetegnene i avsnittet om barns medvirkning vektlegger vi en balanse mellom tema og prosjekter som er barneinitiert og som er valgt av oss voksne. I prosjekter som er igangsatt av oss skal det alltid være plass til barnas stemmer og initiativ.

Ved oppstart av barnehageåret har begge basene temaet «**Jeg er meg – min meg**». Prosjektarbeidets tema handler om å bli kjent med barna, barnas familier og omgivelser, om å trygge barna i å sette grenser for seg og sin kropp og om å bygge vennsksrelasjoner.

Uteliv/Friluftsliv

Barnehagens hovedsatsningsområde er uteliv/friluftsliv. Vi har mange flotte turmuligheter i nærmiljøet vårt som vi bruker aktivt. Ved å ta i bruk naturen ønsker vi å gi barna gode barndomsopplevelser knyttet til å leke i, bruke og utforske naturen.

På tur får barna mange fine fellesopplevelser og kjenner tilhørighet til sin gruppe. De kjente strukturene som følger leken inne forandrer seg, og nye lekegrupper dannes. Barna får erfaringer med ulent terreng og opplever mestringsfølelse når nye kratt og knauser er beseiret.

Figur 6 Utsikt fra Fløyen, foto: Sollien barnehage

3.1 Fagområder

Rammeplanens fagområder beskriver områder som har interesse og egenverdi for barn i barnehagealder. Fagområdene er i stor grad de samme som barna senere møter igjen som fag på skolen. I løpet av et barnehageår vil vi gjennom barnehagens tema og prosjektarbeid være innom alle de syv fagområdene i rammeplanen.

3.1.1 Språk som basiskompetanse

Å støtte barnas tilegnelse av språk er en av barnehagens kjerneoppgaver. Språklige ferdigheter er av stor betydning for barns trivsel og følelse av mestring i barnehagen. Det er fire hovedaktiviteter som i særlig grad fremmer barns språkutvikling (Høigård, 2013). Vår målsetting er at disse aktivitetene skal prege dagliglivet i barnehagen. Aktivitetene er like viktig for barn som er enspråklige, barn som lærer andrespråk eller barn som har en forsinket eller mangelfull språkutvikling. Det er:

- **musiske aktiviteter**
  - o rytme, bevegelse, sang, dikt, rim og regler, språkleker
- **god samtale**
  - o preget av gjensidighet, i en følelsesmessig god atmosfære om et emne som engasjerer
- **samvær omkring tekst**
  - o der den voksne forteller og leser for barn, der de samtaler om tekstene
- **allsidig lek**
  - o i lek tar barn språklig initiativ, forhandler og forklarer, argumenterer og begrunner, løser problemer, fantasierer, tuller og tøyser, ulike typer lek utvikler ulike sider av språket

Sang styrker språket

Gjennom sang øves det på ord, setninger og munnmotorikk. I sang framføres teksten ofte litt langsommere enn ved tale, og ord og fraser blir repetert. Melodi og rytme gjør det lettere å huske. Sang og musikk skaper glede og gode opplevelser – og når hjernen er glad lærer vi bedre (Kulset, 2015). Sollien barnehage er en syngende barnehage <https://www.syngendebarnhage.no/>. Sang og musiske aktiviteter preger dagliglivet i barnehagen, og er en viktig del av vårt arbeid med å utvikle et godt språkmiljø.

Figur 7 Logo til Syngende barnehage

3.1.2 Matematisk kompetanse

I barnehagen legger vi til rette for utvikling av barnas matematiske kompetanse gjennom lek, undring, utforskning, eksperimentering og hverdagsaktiviteter. Matematikk i barnehagen handler om å spille spill, telle for eksempel barn i samlingsstunden eller hvor mange fat vi trenger for å dekke på til lunsj i dag, og å snakke om koblingen mellom antall barn og antall fat. Matematikk handler for de yngste om å orientere seg i rommet, etter hvert om å lage kart og gå på skattejakt.

Vi bruker Bishops (1988) inndeling av matematiske aktiviteter for å beskrive matematikken i barnehagekulturen, og som hjelp til å forstå og støtte barna i deres matematiske utvikling:

- **Telling og kvantifisering**
telling, antallsord, tellesystemer, tallsystemer og regning
- **Lokalisering**
finne fram, orientere seg i rommet, lokalisering og plassering
- **Måling**
sammenligner, måleenheter og målesystemer, lengde, areal, volum, tid, vekt og penger
- **Design**
former, figurer, mønster og symmetri, arkitektur og kunst
- **Lek og spill**
rollelek, rollespill, fantasilek, gjemsel, strategispill, terningspill og puslespill
- **Forklaring og argumentasjon**
begrunnelse og forklaring, resonnementer og logiske slutninger

3.2 Digitale verktøy

Bruk av digitale verktøy skal støtte opp om barns læreprosesser og kan være et supplement i vårt pedagogiske arbeid. Når vi bruker skjerm i barnehagen, er det i et bevisst læringsøyemed der innholdet er tilpasset barna. Noen av nettressursene vi bruker sammen med barna er www.bokhylla.no, <https://barnehage.salaby.no/>, NRK Super og <https://morsmal.no/>

Figur 8 Bossbilen fanger mange blikk, foto: Sollien barnehage

4.0 Barnehagen som lærende organisasjon

Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (2017) slår fast at barnehagen er en lærende organisasjon der hele personalet skal reflektere rundt faglige og etiske problemstillinger, oppdatere seg og være tydelige rollemodeller. I det følgende punktet beskrives barnehagens utviklingsarbeid.

4.1 Barnehagens utviklingsarbeid

EX-PED-LAB danner rammen for barnehagens utviklingsarbeid. EX-PED-LAB er et av BARNkundes forskningsprosjekter. Her ses det på samskaping av kunnskap når ulike institusjoner og faglige kompetanser samarbeider om utforskning, utvikling og nyskaping av pedagogiske praksiser. For barnehagene som deltar er prosjektperioden 2022 – 2024.

Vi har valgt følgende utviklingsområde for vårt arbeid i EX-PED-LAB:

Hvordan kan barn og voksne i Sollien barnehage sammen skape gode vilkår for bevegelsesglede, lek og utforskning i barnehagens uteliv?

Områder/spørsmål vi ønsker å arbeide med er:

- utemiljøet som den tredje pedagog
- hvordan kan vi utvikle barnehagens bevegelsespraksis (aktivitetstilbudet) i uteleken
- kultur for utforskning

Bevegelsesglede forstår vi som et høyt nivå av trivsel involvering og fysisk aktivitet. Med lek tenker vi både på selvvalgt og barnestyrt lek, og voksenstyrt lek. Utforskning handler om å finne ut noe gjennom å bruke sansene eller prøve ut en tanke eller inspirasjon.

Figur 9 Hvordan smaker snøen – egentlig, foto: Sollien barnehage

I barnehageåret 2022 – 2023, og som en del av Bergen kommunes kvalitetsoppfølging våren 2023, utforsket vi spørsmålet: Hvordan kan vi utvikle barnehagens bevegelsespraksis (aktivitetstilbudet) i utelivet?

Gjennom å se på eksiterende praksis, hente inn barne-, foreldre- og ansattstemmen, analysere funnene i undersøkelsene har vi kommet frem til følgende mål og tiltaksplan:

Mål	Begrunnelser
1) At alle grupper skal ha planlagte fysiske aktiviteter i uteleken som kommer frem av gruppens ukeplaner. 2) Videreutvikle personalets kunnskap om barnas motoriske utvikling.	Den første målsettingen er valgt for å sikre at aktiviteter blir gjennomført for alle gruppene, og for å bidra til inkludering og fellesskapsfølelse for barn og voksne. Den andre målsettingen er valgt for å legge til rette for motorisk aktivitet for barn i ulik alder og bidra til progresjon i barns tilbud.

Tiltak	Ledergrep	Ansvarsperson	Beskriv hvordan tiltaket skal knyttes til årsplanarbeid, prosjekter og satsninger
<ul style="list-style-type: none"> • Aktiviteter må settes opp i ukeplanen • Didaktisk plan for aktiviteter må snakkes om/lages på teammøter • Ta i bruk større deler av barnehagens uteområde • Ta i bruk nettressurser om barns motoriske utvikling (https://aktivbarnehagen.no/ / https://aktivetskassen.no/) 	<ul style="list-style-type: none"> • Følge opp det som er planlagt • Følge opp og støtte ansatte som har behov for det • Gi ansatte tid til planlegging av aktiviteter 	Pedagogiske ledere Alle ansatte	I kvalitetsoppfølgingen våren 2023 har vi valgt et utviklingsområde som sammenfaller med vår deltakelse i forskningsprosjektet i EX-PED-LAB. Spørsmålet «Hvordan kan vi utvikle barnehagens bevegelsespraksis (aktivitetstilbudet) i utelivet?» er beskrevet i barnehagens årsplan for 2022/2023, (s. 15). Sollien barnehage har Uteliv/Friluftsliv som hovedsatsningsområde og dette satsningsområde vil bli videreført i barnehageåret 2023/2024. I prosjekt og utviklingsarbeid er vi opptatt av å inkludere hele personalgruppen og la barna medvirke til innhold og planer.

Figur 10 Mål og tiltaksplan etter kvalitetsoppfølging vår 2023

Mål og tiltaksplanen fra kvalitetsoppfølgingen vil være med oss videre i utviklingsarbeidet. For barnehageåret 2023 – 2024 skal vi se nærmere på spørsmålet:

- utemiljøet som den tredje pedagog – hvordan kan vi utvikle utelekeplassen og utforske nærområdet?

Konkrete måter å arbeide med spørsmålet på vil bli til i løpet av barnehageåret, og som alltid vil hele personalgruppen delta i arbeidet med å utforske, observere og dokumentere utviklingsarbeidet.

4.2 Dokumentasjon, vurdering og oppfølging

Vi tar i bruk varierte arbeidsmåter i vårt daglige pedagogiske arbeid og i utviklingsarbeidet for å dokumentere og vurdere arbeidet vårt. Hele personalgruppen deltar i etiske og faglige vurderinger av barnehagetilbudet.

4.2.1 Dokumentasjon

Gjennom månedsplaner og bildebrev gir vi foreldre informasjon om hva barna opplever, leker og lærer i barnehagehverdagen. For å dokumentere EX-PED-LAB-prosjektet kommer vi til å ta i bruk ulike metoder. Eksempler på metoder kan være verksted, å skrive praksisfortellinger eller dokumentere ved hjelp av bilder.

Dokumentasjonsmetoder vil bli valgt underveis i prosjektet og i samarbeid med BARNkunne. Dokumentasjonen vil bli brukt både internt i barnehagen og som datamateriale i forskning. Det vil ikke bli delt dokumentasjon med BARNkunne uten samtykke fra de involverte.

4.2.2 Vurdering

Barnas trivsel og allsidige utvikling blir observert jevnlig og behov for oppfølging er tema på gruppens teammøter. I forbindelse med utviklingsarbeidet har barnehagen en egen prosjektgruppe. Prosjektgruppen har jevnlig samarbeidsmøter hvor innhold og arbeidsformer blir diskutert og hvor det gjøres nødvendige justeringer underveis i prosjektet.

4.2.3 Oppfølging

Resultater fra EX-PED-LAB- prosjektet og samarbeidet med BARNkunne blir brukt internt i barnehagen. Praksis endres og utvikles i tråd med tilegnelse av ny kunnskap.

4.3 Barn og foreldres medvirkning i utviklingsarbeidet

Gjennom lydhøre voksne får barna medvirke og deres initiativ og interesser blir bygget videre på i pedagogiske prosesser og aktiviteter. Foreldre får innblikk i utviklingsarbeidet gjennom barnehagens planer og på foreldremøter.

Figur 11 Fra planleggingsdagen i november 2022 - personalet prøver ut noen av aktivitetskortene vi har laget, foto: Sollien barnehage

Del to

I. Barnesyn og læringsyn

Synet på barn og oppdragelse er i endring parallelt med barnehagens plass i samfunnet. Barn sees som subjekter helt fra begynnelsen av livet. Det å anerkjenne barn som subjekt betyr å møte den enkelte som individ som kan forholde seg til seg selv med rettigheter i forhold til egne tanker og følelser (Berit Bae). Å møte barn som subjekt legger et viktig grunnlag for medmenneskelighet og konstruktive relasjoner.

Å møte barna på denne måten fordrer at vi som voksne er bevisst våre holdninger og handlinger. Vi må lytte til barnas signaler og se på egen rolle i samspillet. Sentralt er lyttende, aktive og deltakende voksne i barns lek og læring. For oss betyr et godt barne- og læringsyn at vi arbeider både med det fysiske miljøet og det relasjonelle miljøet. Dette gjør vi ved hjelp av pedagogiske utviklingsarbeid, valg av metoder (ICDP og undringskultur) og ved hele tiden være på jakt etter barnas små og store prosjekter, fange dem opp, utvide dem og tilføre dem noe nytt.

II. Pedagogisk relasjonskompetanse

Vi arbeider med relasjonskompetanse ut fra definisjonen:

Den profesjonelles evne til å «se» det enkelte barn på dets egne premisser og tilpasse sin egen atferd etter det, uten dermed å fraskrive seg lederskapet, og evnen til å være autentisk i kontakten. Og den profesjonelles evne og vilje til å påta seg det fulle ansvaret for kvaliteten i relasjonen. (Juul og Jensen, 2002)

Relasjonskompetanse er ferdigheter, evner, kunnskaper og holdninger som etablerer, utvikler, reparerer og vedlikeholder relasjonen mellom mennesker. Standarden for toleranse, respekt og interesse for hverandre er det vi voksne som må sette. For at barna skal lære å ta ansvar for seg selv og andre må vi voksne være bevisst vårt ansvar som rollemodeller.

I Sollien barnehage har vi valgt å bruke sensitiviseringsprogrammet ICDP som verktøy i arbeidet med pedagogisk relasjonskompetanse. ICDP er et allmennpedagogisk program der målsettingen er å understøtte omsorgskompetansen hos omsorgsgiver, og påvirke kvaliteten av kontakten og samspillet i relasjonen mellom barnet og omsorgsgiver. Det er søkelys på å forstå barnet, barnets intensjoner og justere seg til det. Viktige elementer i ICDP er oppfatningen av barnet

(empatisk identifikasjon, se barnet som person, kulturelle og personlige verdier), den emosjonelle dialogen, den meningsskapende og utvidende dialogen og den regulerende dialogen. De 8 temaene for godt samspill hjelper oss i arbeidet med å bli bevisst vår egen praksis og i utviklingen av vår pedagogiske relasjonskompetanse.

Du kan lese mer om ICDP her: [Hjem – ICDP Norge](#)

III. Danning gjennom omsorg, lek og læring

Danningsprosesser kan forstås som kontinuerlige prosesser som skjer i og med alle mennesker innenfor et sosialt og kulturelt felleskap. Kvaliteten på samspillet mellom barn og voksne i barnehagen legger premisser for hva barnet lærer om seg selv, de andre og verden. Alt vi gjør og har i barnehagen er dannelsingsinnhold; samværsformer, rutiner, dagsrytme, temaarbeid, materiell osv. Barna gjør erfaringer med hva og hvem som verdsettes gjennom vår daglige praksis og faglige innhold. Vi som voksne må stadig prøve å forstå hvordan barna opplever sitt liv i barnehagen og kontinuerlig være bevisst vår praksis og rolle som modell.

Dette gjør vi gjennom å skape gode pedagogiske miljøer der vi vektlegger trygghet og tillit, kreativitet og utforskning, å kunne se ulike og nye perspektiver og å kunne samarbeide til felleskapets beste. Vi har, som tidligere nevnt i årsplanen, valgt å bruke trygghets sirkelen, ICDP og utvikling av en undringskultur som metoder i arbeidet vårt.

I Årsplanens kapittel 2 «Livsmestring for det 21. århundre – medvirkende barn i lek og læring» beskrives barnehagens mål og kjennetegn for områdene tilknytning, lek, læring, barns medvirkning, vennskap og felleskap og mangfold. Områder som er viktige for barns allsidige utvikling.

IV. Progresjon i barnehagens pedagogiske innhold

Alle barna i barnehagen skal møte utfordringer med utgangspunkt i egne interesser, kunnskaper og ferdigheter. Vi voksne må hele tiden være på jakt etter barnas små og store prosjekter, fange dem opp, utvide dem og tilføre dem noe nytt. Dette krever deltakende og aktive voksne som støtter barns nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær.

Gjennom vår tilrettelegging av leke- og læringsmiljøet skal barna oppleve et miljø som inspirer til å leke og lære på nye måter, etter hvert som de utvikler seg og mestrer. Miljøet på småbarnsbasen tilpasses de yngste barns behov for bevegelse og kroppslig utfoldelse og miljøet på stor base tilpasses barnas stadig mer avanserte lekeforløp og rollelek. Miljøene er ikke statiske og arbeidsmåter, utforming, leker og materiell endres i tråd med barn og voksnes ulike prosjekter og tema.

V. Overganger

Det er flere overganger i barnas barnehageliv. Når de skal begynne i barnehage, ved bytte av base og når de skal begynne på skolen. I samarbeid med foreldre legger vi til rette for at barna opplever trygge og gode overganger.

a. Tilvenning i barnehagen

Tilvenningstid kaller vi den tiden barna trenger for å bli trygge på nye voksne, kjent med rommene, rutinene og de andre barna i barnehagen. Hvordan denne tiden blir, varierer avhengig av barnets alder og eventuelt tidligere erfaring med barnehage. Barnehagen tilpasser sine rutiner i starten slik at nye barn får tid til å bli kjent og etablere relasjoner.

Det er viktig for tilvenningen at foreldre aktivt er med på å introdusere det nye miljøet for barnet. Hvert barn får sin egen primærkontakt som har et ekstra ansvar den første tiden. For å bli kjent med hverandre og danne grunnlag for trygghet, trivsel og åpenhet i barnehagen, får nye foreldre tilbud om samtale med pedagog i løpet av de første dagene etter oppstart. Vi arrangerer også et foreldremøte for nye foreldre og en besøksdag for barn og foreldre før oppstart av nytt barnehageår.

b. Overganger og sammenheng innad i barnehagen

Sollien barnehage er en basebarnehage med en småbarnsbase og en base for barn fra 3 - 6 år. Det betyr at de fleste barna opplever en overgang innad i barnehagen fra liten til stor base. Selv om omgivelsene er kjent for barna er det viktig med tiltak for å sikre en god overgang.

I mai og juni inviteres barna med på turer og aktiviteter slik at de blir kjent med og trygg på barn og voksne på stor base. De ansatte hospiterer også på hverandres baser for å bli kjent med barna. Vi arrangerer foreldremøte for foreldrene til barna som skal bytte base. Hele barnehagen har hvert år felles tema og prosjekter som bidrar til en fellesskapsfølelse og tilhørighet i barnehagen.

c. Samarbeid og sammenheng med skolen

I samarbeid med foreldrene og skolene barna sogner til, tilrettelegger barnehagen for at overgangen mellom barnehage og skole skal bli slik at barna føler seg trygge og opplever mestring. Kjennetegn for arbeidet er:

- førskolebarna har en egen gruppe med ulike prosjekter og opplegg
- førskolebarna besøker Landås skole/skolen sin
- avslutning for førskolebarna i barnehagen
- foreldresamtaler der skolestart er tema
- personalet deltar på kompetansehevingstiltak i regi av Bergen kommune
- samarbeidsmøte og informasjonsoverlevering mellom barnehage og skole, i samtykke med barnas foreldre
- foreldre, personalet, skole og eventuelt andre instanser samarbeider i forbindelse med de barna som trenger ekstra oppfølging med hensyn til skolestart

Her kan du lese mer om Bergen kommunes overordnede plan for overgang barnehage skole/SFO: [Bergen kommune - Plan for overgang mellom barnehage og skole/SFO i Bergen kommune](#)

VI. Foreldremedvirkning

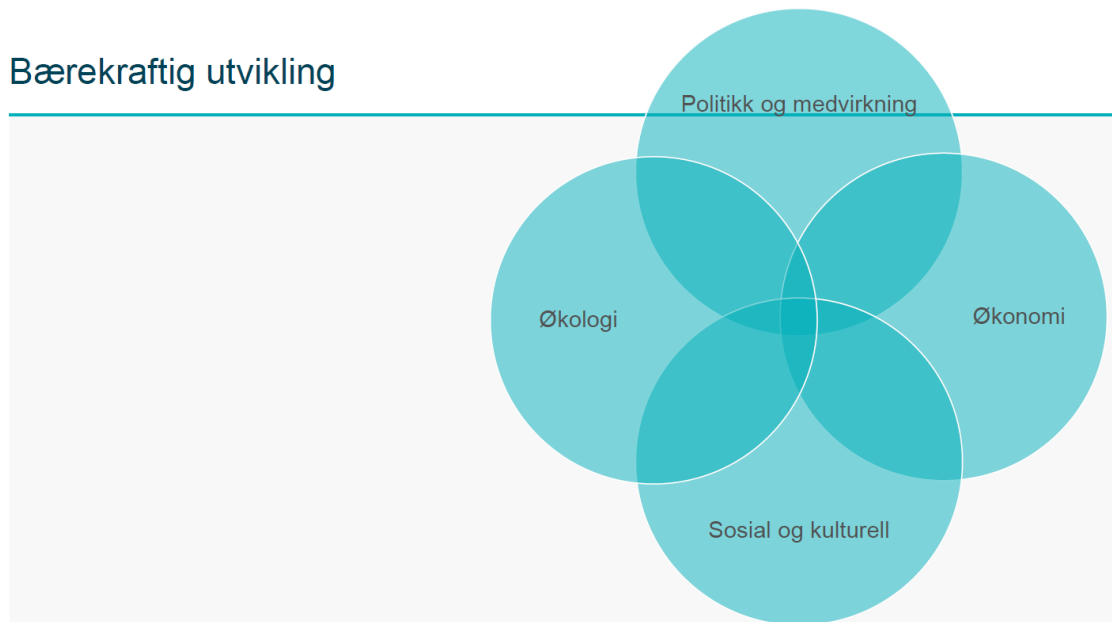
Samarbeid mellom hjem og barnehage foregår på mange ulike nivå. Den daglige kontakten mellom foreldre og personalet er en viktig arena for å få til et godt samarbeid og for å skape trygghet og tillit. Vi ønsker en aktiv dialog og deltakelse der vi alle er opptatt av barnas og barnegruppens beste. Ulike sammenkomster i barnehagen gir en god mulighet til å bli kjent med barnehagens indre liv, og en mulighet til å bli kjent med andre foreldre.

Alle foreldre tilbys to foreldresamtaler hvert år, der vi snakker om barnas trivsel og utvikling, både foreldre og personalet kan til enhver tid ta initiativ til samtaler i tillegg til dette. Deltakelse på foreldremøter, i foreldreråd og barnehagens samarbeidsutvalg (SU) gir ytterligere mulighet til medvirkning og å bidra til at vi sammen skaper et godt barnehagemiljø.

VII. Bærekraftig utvikling

Barnehagen har en viktig oppgave i å fremme verdier, holdninger og praksis for et mer bærekraftig samfunn. Bærekraftig utvikling er et tema som både er omfattende og grunnleggende. Bærekraftig utvikling omfatter natur, økonomi, sosiale forhold og mulighet for medvirkning. I barnehagen handler det om at barna skal bli kjent med seg selv, utvikle vennskap og få en begynnende oppfatning av hva det vil si å leve av naturen og i felleskap med andre (Kasin, 2019).

I Sollien barnehage arbeider vi med bærekraftig utvikling gjennom hovedsatsningsområdet vårt uteliv/friluftsliv, gjennom vårt årlige tema «Jeg er meg – min meg», som blant annet handler om å være en del av felleskapet i barnehagen, og i vårt generelle arbeid med verdier og holdninger.

Figur 12 Bærekraftsdimensjoner, Heggen et al.

VIII. Psykososialt barnehagemiljø

Det er forankret i Barnehageloven at alle barn har rett til et trygt og godt barnehagemiljø. I dette ligger det at alle ansatte i barnehagen er forpliktet til å gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for krenkelser, og videre at barnehagen skal jobbe forebyggende for å skape et varmt og inkluderende fellesskap.

Under plikten til å sikre at barn og unge har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø, følger det fire delplikter:

- plikten til å følge med
- plikten til å melde
- plikten til å undersøke
- plikten til å sette inn egnede tiltak

Arbeidet med det psykososiale barnehagemiljøet er et kontinuerlig arbeid som er retningsgivende for barnehagens kvalitetsutviklingsarbeid og grunnleggende for alt vi gjør i barnehagen, både i samspill med barna, samarbeid med foreldre og innad i personalgruppen.

Barnehagen har en lokal handlingsplan for å sikre systematikk i arbeidet med det psykososiale barnehagemiljøet. Handlingsplanen gjennomgås i personalgruppen årlig.

Det psykososiale barnehagemiljøet er videre tema på foreldremøte, foreldresamtaler og i SU ved oppstart av hvert barnehageår.

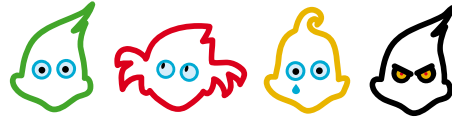
Lenke til Bergen kommunes informasjonsside om et inkluderende oppvekstmiljø: [Bergen kommune - Skyfritt](#)

IX. Barns seksuelle helse

Plan for seksuell helse, seksualopplysning og seksualitetsopplæring ble vedtatt av bystyret i april 2019, og er utarbeidet med formål om å sikre en helhetlig innsats for å styrke barn og unges seksuelle helse. Planen peker blant annet på barnehagen som en viktig arena for å sikre kunnskap og nødvendig kompetanse. Barnehagen kan bidra til å styrke barnas begrepsapparat og danne grunnlag for positive holdninger knyttet til selvfølelse, identitet, egenverd, kropp, følelser og grenser. Videre skapes åpenhet og respekt for mangfold og variasjoner i familieformer og kjønnsuttrykk, noe som kan bidra til å forebygge fordommer og diskriminering.

Grunnlaget for god seksuell helse legges allerede tidlig i småbarnsalder. Bevissthet knyttet til barns utvikling og kunnskap om hvordan denne kan komme til uttrykk i lek og atferd, er viktig for å kunne møte barna på en konstruktiv måte.

Lenke til plan for seksuell helse: [Bergen kommune - Plan for seksuell helse, seksualopplysning og seksualitetsundervisning](#)

Sollien barnehage

Adresse: Solien 36C

Postnr/sted: 5096 Bergen

E-post: sollien.barnehage@bergen.kommune.no

www: [Bergen kommune - Sollien barnehage](http://Bergen.kommune.no/Sollien-barnehage)

BERGEN
KOMMUNE